

PUOLUSTUSHALLINNON HANKINTATOIMI - päivittäistavarahankinnat

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tarkastanut Puolustusvoimien päivittäistavarahankintoja. Tällaisia ovat ajoneuvot, kuljetussopimukset, varusmiesten vaatetus, elintarvikkeet, kalusteet, atk-laitteet, terveydenhuoltomateriaali, lääkkeet jne.

Puolustusvoimien hankinnat ovat yhteismäärältään vuosittain 4 – 5,5 mrd.mk. Merkittävin osa näistä on puolustusvälinehankintoja. Päivittäistavarahankintojen vuosittainen osuus on 1 – 1,5 mrd.mk.

Puolustusvoimien materiaalitarpeen määrittelyn lähtökohta on ollut vuodesta 1997 lähtien valtioneuvoston selonteko Eduskunnalle Euroopan turvallisuuskehityksestä ja Suomen puolustuksesta. Selonteossa annettiin Puolustusvoimille rahoituskehys vuoteen 2008 asti. Kehyksessä puolustusmenojen osuus bruttokansantuotteesta alenee 1,5 %:sta 1,25 %:iin ja hankintojen osuus puolustusmenoista alenee 40 %:sta 30 %:iin. Selontekoon on odotettavissa päivityksen aiheuttamia muutoksia kuluvana vuonna.

Tarkastuksella pyritään tukemaan, arvioimaan ja seuraamaan Puolustusvoimien oman, joukko-osastojen päivittäistavarahankintoja yksinkertaistamaan asetetun, hankkeen etenemistä.

Tarkastuksen näkökulmana on mahdollisuus tehostaa varojen käyttöä ja saada aikaan säästöjä puolustushallinnon päivittäistavarahankintojen organisointia ja menettelytapoja kehittämällä. Tarkastusviraston puolustushallinnon hankintatoimeen kohdistama tarkastus on jo osaltaan ollut käynnistämässä hallinnonalan omaa hankintatoimen kehittämistyötä.

Tarkastusviraston keskeisimmät kannanotot ja kehittämisehdotukset ovat seuraavat.

Logistiikasta taustana ja näkökulmana

Puolustusvoimien päivittäistavarahankintojen kehittäminen olisi nähtävä osana koko Puolustusvoimien logistisen

järjestelmän kehittämistä. Valmiuden ja huoltovarmuuden vaatimukset asettavat kuitenkin poikkeamia teollisuuden ja kaupan alalla hyviksi havaituista periaatteista.

Puolustusvoimissa vireillä olevista kehittämishankkeista tältä osin keskeinen on vuonna 1996 käynnistetty materiaalihallinnon, taloushallinnon ja hankintatoimen tietojärjestelmähanke MAHATA. Tässä työssä määritellään ja kehitetään näiden toimialueiden prosesseja. Lopputuloksena pyritään kattavaan integroituun tietojärjestelmään, joka tämänhetkisen tiedon mukaan olisi koekäytössä kahden vuoden kuluttua. Koko Puolustusvoimat kattava ajantasainen logistiikkastrategia luo osaltaan perustan myös päivittäistavarahankintojen kustannustehokkuuden parantamiselle. Strategiatyö on käynnissä - 30.6.1999 asetetun työryhmän tehtävänä on laatia Puolustusvoimien logistiikkastrategia 2012.

Perustana logistiikan kehittämisessä tulisi olla riittävän selkeä visio tulevaisuuden Puolustusvoimista lähtökohtana paraikaa päivitettävänä oleva valtioneuvoston selonteko Eduskunnalle Euroopan turvallisuuskehityksestä ja Suomen puolustuksesta.

Hankintamenettelystä

Puolustusvoimien päivittäistavarahankinnoissa hankintatoimen kustannukset ovat huomattavat. Tulosjohtamisen käyttöönottamiseen liittynyt hankintojen hajautettu suorittaminen joukko-osastoissa nosti päivittäistavarahankintojen hankintakuluja. Tarkastusvirasto pitää oikeana, että Puolustusvoimat on aloittanut päivittäistavaroiden hankintastrategian luomisen ja siinä yhteydessä selvittää, mitkä tuoteryhmät on tarkoituksenmukaisempaa hankkia keskitetysti.

Puolustusvoimissa on käytössä hankintakustannuksia säästäviä puitesopimuksia. Puitesopimuksilla hankittavien tuotteiden määrää on syytä edelleen lisätä. Puolustusvoimien tulisi parantaa puitesopimuksista tiedottamista ja niiden käytön valvomista siten, että kaikissa hankintayksiköissä oltaisiin tietoisia niiden olemassaolosta ja niitä käytettäisiin ohjeistuksen mukaisesti.

Puolustusvoimien tulisi palauttaa maavoimien päivittäistavarahankintojen tarkastustoiminta samalle tasolle, joka vallitsi ennen joukko-osastojen hankintojen tarkastusten

siirtoa sotilasläänien esikunnilta maanpuolustusalueiden esikuntien vastuulle.

Puolustusvoimien tulisi ohjeistaa tarkemmin joukko-osastojen ja laitosten päivittäistavaroiden hankintojen suunnittelua. Lisäksi joukko-osastojen hankintojen kaupallista valmistelua tulisi keskittää kaupallisen koulutuksen saaneille päätoimisille hankkijoille. Puolustusvoimien tulisi ohjata tehokkaammin joukko-osastojen päivittäistavara-hankintojen organisointia.

Varuskunta-ajoneuvoista

Varuskunta-ajoneuvojen hankintaprosessin on havaittu kestävän tarpeettoman kauan. Puolustusvoimien tulisi muuttaa ohjeistusta siten, että henkilö- ja pakettiautot, joihin ei tehdä rakenteellisia muutoksia eikä asenneta lisävarusteita, tilattaisiin suoraan toimittajalta joukko-osastojen toimesta. Järjestelyn seurauksena Materiaalilaitos kykenisi panostamaan resurssiaan teknisesti vaikeampien hankintojen tekemiseen.

Puolustusvoimien varuskunta-ajoneuvokannassa on runsaasti taloudellisen käyttöiän ylittäneitä ajoneuvoja. Näitä ajoneuvoja korjataan huomattavin varaosa- ja korjauskustannuksin ajoneuvojen taloudellisesta arvosta riippumatta. Puolustusvoimien varuskunta-ajoneuvokaluston kunnossapito vaatii tällä hetkellä tarpeettoman paljon resursseja. Varuskunta-ajoneuvo tulisi hankkia ostamalla vain, mikäli se on taloudellisesti edullisempaa elinjaksokustannukset mukaan laskettuna.

Atk-työasemista

Puolustusvoimien tulisi solmia atk-työasemia koskeva puitesopimus ja säännönmukaisesti käyttää näissä hankinnoissa apunaan Puolustusvoimien Tietotekniikkalaitoksen asiantuntemusta. Puolustusvoimien tulisi myös selvittää, kannattaisiko sen vastaisuudessa hankkia atk-työasemansa vuokraamalla.